DRUHÁ GENERACE U OKÁČE HIPPARCHIA AELIA (HFFSG.) (LEP., SATYRIDAE)

Zdeněk W e i d e n h o f f e r

Chtěl bych se zde zmínit především o typu lokality, kde je možno se s tímto motýlem setkat. V přírodě se vyskytuje v jediné generaci a zdržuje se nejčastěji podél cest, na světlinách či okrajích lesů, zvláště borových, a to od konce června do začátku září. V zajetí se mi podařilo vypěstovat druhou generaci, motýli se líhli v prosinci. Maximum výskytu v přírodě spadá do konce července a začátku srpna.

Tato doba je také nejvhodnější k získání samičky vhodné pro chov. Lov tohoto motýla není nijak jednoduchý, neboť s oblibou usedá na kmeny stromů a při sebemenším vyrušení prudce odlétá. Samička klade v zajetí poměrně ochotně. K úspěšnému vykladení stačí menší vzdušná klec, buď úplně prázdná, nebo s několika stébly suché trávy. Vajíčka připevňuje zpravidla na pletivo stěny klece přivrácené ke světlu, nejčastěji za slunečného dne při nepřímém osvětlení. Samici je třeba alespoň dvakrát denně krmit, osvědčil se mi roztok cukru. Takto ošetřovaná samice vykladla během jednoho týdne 150 vajíček. Vajíčko je bílé či světle krémové, před vylíhnutím šedivé. Je soudkovitého tvaru, s poněkud širší základnou, na povrchu hluboce podélně rýhované, vysoké 1,0 - 1,1 mm, průměr asi 0,9 mm.

Prvé housenky se začaly líhnout po dvanácti dnech. Jsou v té době 3,5 - 4 mm dlouhé, světle béžové, s naznačenými tmavšími pruhy na bocích. Housenka sežere část obalu vajíčka a pak se usadí na předložených listech trávy. V dostupné mi literatuře je jako jediná živná rostlina uváděna válečka (Brachypodium pinnatum). Tento údaj jsem neměl možnost ověřit, neboť v blízkosti mého bydliště se tato tráva nevyskytuje. Zjistil jsem však, že housenky ochotně žerou lipnici (Poa sp.) a jílek (Lolium perenne); prvé rostlině dávají přednost. Čerstvě vylíhlá housenka se nejprve musí napít vody, jinak potravu nepřijme a brzy uhyne. Kropení housenkám velmi prospívá i během dalšího vývoje a doporučuji prostředí, zvláště v prvních larválních stadiích, alespoň jednou denně rosit. Housenka všech stadií je stejně zbarvená, tj. světle hnědá s několika tmavě hnědými pruhy na bocích a se stej-

ně zbarvenou, ale přerušovanou hřbetní čarou. Tmavé pruhy začínají již na hlavě. Poměrně zdařilé reprodukce housenky jsou v díle R. Schwarze (1948) a M.Kocha (1963). Housenka se 4x svléká, páté svlékání je současně kuklením. V I. až IV. stádiu vývoj trvá vždy asi 14 dní, poslední stádium je podstatně delší, zhruba dvojnásobné. Dospělá housenka je asi 32 - 35 mm dlouhá. Housenky prvých stádií se mi nejlépe osvědčilo pěstovat ve skleněné nebo polystyrenové dóze, později, když již byly natolik veliké, aby neprolezly oky v pletivu chovné klece, pěstoval jsem je na trávě rostoucí v kořenáči. Housenky, zvl. posledních stádií, jsou po celý den ukryty v drnu a přijímají potravu jen v noci.

Housenka se nejčastěji kuklí v zemi, nehluboko pod povrchem. Pro kuklení se mi nejlépe osvědčila lehká kyprá a dostatečně vlhká půda s vrstvou rostlinných zbytků na povrchu. Housenka si udělá válcovitou komůrku, v níž se asi po třech dnech promění v kuklu. Nemá-li vhodné podmínky, zakuklí se i volně na povrchu půdy, ale kukla je pak zpravidla defektní, neboť na místě styku s podložkou je jakoby vyžehlena. Čerstvá kukla je světle okrová, později nabývá medové barvy. Před vylíhnutím je téměř černá. Stádium kukly trvá asi 4 týdny. Všechny údaje o délce jednotlivých stádií, které zde uvádím, jsou jen přibližné a týkají se vývoje několika nejrychleji rostoucích housenek. Pro ilustraci uvádím, že rozdíl mezi vylíhnutím prvého a posledního imaga byl téměř dva měsíce, zatímco vajíčka byla vykladena v rozpětí jediného týdne.

Chtěl bych zdůraznit, že způsob pěstování, který jsem zde popsal, za jediný možný nepokládám. Spíše jde o souhrn zkušeností, které vedly k úspěšnému výsledku. I když celkový efekt (15 % z počtu vykladených vajíček) nebyl v tomto případě nijak pronikavý, domnívám se, že při opakovaném postupu podle uvedených zásad, by výsledek nad 50 % nebyl překvapením.

Rád bych se pokusil také o chov okáče Hipparchia circe, avšak s obstaráváním chovného materiálu mám značné potíže. Byl bych proto zavázán komukoliv, kdo by mi pomohl opatřit buď vajíčka nebo živé samičky uvedeného druhu. (Z.W., Valčíkova 8, Praha 8.)

ZWEITE GENERATION DES FALTERS HIPPARCHIA AELIA (HFFSG.) (LEP.)

Die Art lebt an lichten Waldstellen und an Waldrädern, wobei bes. Fichtenwälder bevorzugt werden. Sie kommt im Freien vom Juni bis September vor. Es ist gelungen die zweite Generation zu züchten, die Falter schlüpften im Dezember. Gefangene befruchtete Weibchen wurden in einem Käfig gehalten, wo sie Eier legten. Die Falter wurden 2x täglich mit Zuckerlösung gefüttert. Die Raupen begannen mit dem Fress (Poa sp., Lolium perenne), erst nachdem man ihnen Gelegenheit zum Trinken gegeben hatte. Die jungen Raupen schlüpfen nach 12 Tagen und sind 3,5 - 4 mm gross, hell bräunlich mit dunkleren Seitenstreifen. Das I. bis IV. Stadium dauert 14 Tage, das letzte ist ungefähr zweimal länger. Die Färbung ändert wenig ab. Die erwachsene Raupe misst 32 - 35 mm. Die Verpuppung findet in der Erde statt, die Puppe ist zuerst wie Honig gefärbt, vor dem Schlüpfen des Falters fast schwarz. Das Puppenstadium dauert etwa 4 Wochen. Alle diese Zeitangaben sind nur annähernd angegeben und betreffen die am schnellsten sich entwickelnden Exemplare. Die Schwankungen betragen im Zeitabschnitt von der Eiablage bis zum Schlüpfen des Falters fast 2 Monate. Die beschriebene Methode ist wohl nicht die einzig mögliche und nur von 15 v.H. der Zahl der gelegten Eier wurden Falter erziehlt.

LITERATURA

K o c h M., 1963: Wir bestimmen Schmetterlinge, Band I, Berlin. S c h w a r z R., 1948: Motýli 1, Praha.

PŘÍSPĚVEK K ROZŠÍŘENÍ PHYTOMETRA BRACTEA (F.) A BOARMIA MACULATA BASTELBERGERI HIRSCHKE NA MORAVĚ (LEP.)

Miloslav K u d l a

Zatímco v Čechách je Phytometra bractea (F.) zaznamenána Sterneckem (1929) z četných míst pohraničního horského území, Vopřšalem (1940) a Wichrou (1949) ze středních Čech a na Slovensku Hrubým (1964) z mnoha nalezišť oblasti B a C svého Prodromu, jsou její nálezy na Moravě, pokud jsem mohl zjistit, zaznamená-